

STORTINGET

Representantforslag 107 S

(2022–2023)

fra stortingsrepresentantene Terje Halleland, Marius Arion Nilsen og Erlend Wiborg

Dokument 8:107 S (2022–2023)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Halleland, Marius Arion Nilsen og Erlend Wiborg om forskning på trygg kjernekraft og opprettelse av en kjernekraftmyndighet

Til Stortinget

Bakgrunn

Norge bør støtte utvikling av trygg kjernekraft i Europa. De høye strømprisene, den ustabile energisituasjonen i Europa og krigen i Ukraina har synliggjort Europas avhengighet av energi fra ustabile regimer. Dette har aktualisert debatten om alternativ energiforsyning og løftet frem kjernekraftdebatten i mange land da befolkningsveksten fremover vil forsterke disse utfordringene på toppen av klimaendringene.

Kraftproduksjonen fra kjernekraft er svært stabil og forutsigbar – i USA ligger den reelle utnyttelsen for de nesten 100 kjernereaktorene på hele 92–95 prosent av full kapasitet. Dette er en betydelig fordel sammenliknet med sol- og vindkraft (som i USA ligger på 20–25 prosent for sol og 30–35 prosent for vind), som har uforutsigbar produksjon og krever like mye balansekraft som den selv skal produsere. Kjernekraft er også svært lite arealkrevende sammenliknet med andre fornybare energikilder. Isar II-anlegget i Tyskland produserte like mye som alle de 6 100 danske vindturbinene til sammen. Den teknologiske utviklingen viser videre at det er mulig å bygge mindre enheter som kan være mobile, blant annet til skipsfart. Lykkes man med å kommersialisere dette, kan det bety at langt flere land får tilgang til

trygg kjernekraft, som kan gi stabil energiforsyning og reduserte klimautslipp.

I Sverige har regjeringen lagt opp til at staten skal utstede garantier på 400 mrd. kroner til kjernekraftsatsinger og utforme rammevilkår som gjør det enklere og billigere å bygge ny kjernekraft. Begrunnelsen er å nå klimamålene og samtidig sikre stabile strømleveranser.

Finland satser også på kjernekraft og har åpnet sin første reaktor på 40 år. Kjernekraftverket ligger på øya Olkiluoto nær byen Raumo i sørvestlige Finland. Enda et anlegg skal bygges.

Fremtidens trygge kjernekraft

Behovet for energi i Norge og resten av verden vil øke betraktelig i årene som kommer. Ifølge den siste rapporten til DNV, Energy Transition Norway 2022, vil kraftforbruket i 2050 i Norge være hele 166 TWh høyere enn i dag. Det aller meste av økningen er forventet å skje i perioden 2040–2050. DNVs prognose tilsier at mengden vindkraft på land vil firedobles, noe som vil få store negative konsekvenser for norsk natur. Prognosen tilsier videre at mer enn halvparten av kraftleveransene i 2050 vil komme fra væravhengig kraft, noe som gjør oss helt avhengig av utenlandskabler for å sikre stabile kraftleveranser. I tillegg til at det fører til økte strømpriser i Norge, gjør det landet avhengig av et Europa i energikrise. DNV har videre påvist at kraftbehovet i Norge øker samtidig som effektbalansen blir strammere fordi det bygges ut lite regulerbar kraft. Dette skaper ifølge DNV «usikkerhet knyttet til hvor mye produksjonskapasitet som til enhver tid vil være tilgjengelig for import».

Forslagsstillerne ønsker at Norge skal arbeide aktivt for å utvikle nye, bærekraftige energiteknologier og fort-

satt være en ledende energinasjon. Mye tyder på at kjernekraft er en del av fremtidens energiløsning både globalt og i Norge. De nye reaktorene som utvikles, er energieffektive, rene og miljøvennlige. Det er en rask utvikling på området, og man ser at fremtidens kjernekraftverk tar i bruk enda bedre teknologiske løsninger og brenslere som reduserer mengden kjernekraftavfall med inntil 98 prosent.

Forskningsvirksomheten på Kjeller og i Halden har produsert radioaktivt avfall som det vil koste 10–20 mrd. kroner å håndtere. Staten har påtatt seg å betale for det. For at denne utgiften skal bli samfunnsøkonomisk lønnsom, bør den benyttes til å legge til rette for ny kjernekraft i Norge. Med ny teknologi blir også avfallet gjenvunnet på trygg måte, og mye av dagens eksisterende avfall kan gjenbrukes. Norge som energi- og miljønasjon bør ha en interesse av at man lykkes med dette arbeidet, og bør være tett på utviklingen av fremtidens trygge kjernekraft. Forslagsstillerne merker seg at det i Norge er økende interesse for kjernekraft, blant annet gjennom selskapet Norsk Kjernekraft AS, som ble stiftet i juli 2022. Selskapet er startet etter flere år med analyser, og de mener det er både fornuftig og realistisk å iverksette kjernekraft også i Norge. Forslagsstillerne mener det er viktig å få på plass mer forskning på området samt utrede mulighetene for effektiv og verdiskapende energiutvikling.

Som en av verdens ledende energinasjoner bør Norge bidra til å sørge for at verdens energiforsyning er god også i fremtiden. Norge har bred energikompetanse og erfaring med hensyn til energi-infrastruktur. Gjennom kompetansen i Norge innen teknologiutvikling og sikkerhetstenkning har landet mulighet til å bidra til bærekraftig utvikling av kjernekraft.

Med utviklingen en ser i nabolandene, bør Norge også gripe muligheten til å utrede kjernekraft og delta i utviklingen. Det ligger store muligheter i forsknings- og utviklings samarbeid med Norges naboland, hvor Norden kan bli en viktig leverandør og utvikler av trygg kjernekraft, som både vil bidra til økt kraftforsyning til egen industri og til eksport av kraft til Europa. Et første steg vil være at Norge melder seg inn med fullt medlemskap i Euratom Treaty, slik at norske forskningsmiljø kan søke om EU-midler på lik linje med andre EØS-/EU-land.

Thorium i Norge

Beregninger viser at Norge har thorium- og uranreserver på mellom 87 000 og 320 000 tonn, og i havet rundt finnes enorme mengder uran. Norge blir dermed plassert høyt på listen over land i verden med mengder av utvinnbart råstoff til kjernekraft. Dette er ressurser som kan komme Norge til gode, både via eksport av råstoff og gjennom utvikling av teknologiske løsninger innen fremtidens energi. Forslagsstillerne mener det er

god politikk å legge opp til utvinning og foredling av thorium som kan gi betydelig nærings- og teknologiutvikling i Norge, og slik bidra til arbeidsplasser og velstand for landets innbyggere.

Kjernekraftmyndighet

Forslagsstillerne vil påpeke at det aldri har vært kommersiell drift av kjernekraft i Norge. Vannkraft er dominerende, og kjernekraft er et område som i liten grad har vært et element i norsk samfunnsplanlegging og utvikling.

Det finnes derfor ikke noen praksis for konsesjonsprosesser, og man har ingen myndigheter til å vurdere kommersielle kjernekraftprosjekter per i dag.

Forslagsstillerne mener at det må satses mer på både analyse og forskning, og at det må opprettes en egen, dedikert myndighet under Olje- og energidepartementet som får ansvar for å konsekvensutrede prosjekter og utvikle regelverk på kjernekraftområdet. Denne enheten bør samarbeide nært med Nuclear Regulatory Commission (NRC) i USA, som per i dag er ledende i verden. Mange land har lagt seg helt opp til NRC-regelverket, og flere har faktisk bare kopiert det fullstendig. Det vil være naturlig for Norge å gjøre noe tilsvarende. I de nærmeste tiår kan det forventes betydelig pågang i antall saker til behandling, som forutsetter en saksbehandlingsmyndighet med relativt stor kapasitet.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

1. Stortinget ber regjeringen øremerke tilstrekkelig med forsknings- og utviklingsmidler til at Norge kan ta en aktiv rolle innen forskning på trygg kjernekraft og bidra til at verden kan realisere små kjernekraftverk til kraftsystemer og som energikilde i transportsektoren.
2. Stortinget ber regjeringen utrede muligheter for å delta i forskningsprosjekter i europeisk og global regi innen utviklingen av MSR-reaktorene (saltmeltedreaktorer) og generelt SMR (små modulære reaktorer), herunder søke om fullt medlemskap i Euratom Treaty for å sikre europeisk tilgang til forskningsmidler til norske aktører.
3. Stortinget ber regjeringen igangsette en grundig kartlegging av thorium-forekomster i Norge og presentere en analyse av om thorium kan utvinnes lønnsomt i Norge, med forslag til hvordan det kan gjennomføres.
4. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om snarlig opprettelse av en egen kjernekraftmyndig-

het under Olje- og energidepartementet, som tildeles tilstrekkelige midler til å bygge opp kompetanse på feltet og saksbehandlingskapasitet til å håndtere kjernekraftrelaterte saker.

5. Stortinget ber regjeringen utrede behovet for kjernekraft i Norge og mulighetene for å bygge ut kjer-

nekraft av typen SMR og MSR, spesielt på steder hvor det er stort fremtidig kraftbehov, hvor det behøves nettförsterkning eller lokal kraftproduksjon, og hvor dette kan fungere som samfunnstjenlig substitutt eller supplement til nettutvikling.

31. januar 2023

Terje Halleland

Marius Arion Nilsen

Erlend Wiborg

